

Ю.Г. Даник, заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук, професор, генерал-майор,
Ю.М. Супрунов, заслужений працівник освіти України, полковник у відставці
Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова Державного університету телекомунікацій

ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ЖИТОМИРСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ІНСТИТУТУ ІМЕНІ С. П. КОРОЛЬОВА

У статті досліджені історичні передумови створення та початковий етап діяльності Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова Державного університету телекомунікацій у контексті спадкоємності (правонаступництва) науково-педагогічних шкіл та змісту підготовки військових фахівців високотехнологічних систем (ВТС). Матеріали статті є результатом продовження досліджень, які проводились за планом науково-дослідної роботи "Історія військової освіти в Україні (1991 – 2012 рр.)" (НДР "ІСТОРІЯ") на замовлення Департаменту військової освіти та науки Міністерства оборони України.

Ключові слова: спадкоємність, науково-педагогічна школа, зенітна артилерія, протиповітряна оборона (ППО).

Постановка проблеми. Розробка, створення та застосування новітніх систем озброєння, розвиток форм і засобів збройної боротьби, передбачають адекватні та своєчасні заходи з їх кадрового забезпечення. Система підготовки військових фахівців базується на певних науково-педагогічних школах, які функціонують у військових навчальних закладах з відповідною навчально-матеріальною базою. Її створення, як свідчить досвід, потребує 10 – 15 років. Таким чином, система підготовки військових фахівців є досить консервативною, має певну інерцію, що практично унеможливило започаткування підготовки військових фахівців, особливо за новітніми напрямками, без використання спадкоємності, досвіду попередників. У цьому контексті є важливим проведення аналізу історичних передумов створення та початкового етапу діяльності Житомирського військового інституту, який веде свою історію з 8 грудня 1914 року та протягом усього свого існування забезпечує якісну підготовку військових фахівців за високотехнологічними напрямками з бойового застосування високотехнологічних систем. До цього часу системний аналіз історичних передумов створення навчального закладу не проводився.

Огляд останніх досліджень. Загальна історія інституту включає три історичні етапи. Перший – до та під час революції 1917 року (1914-1918 р.р.) – практично не досліджений, другий – радянський (1919-1991 р.р.) та третій – з 1992 по цей час. Історія інституту в період 1919 – 1976 років найбільш повно висвітлена М.Я. Головановим [2]. Роль і місце навчального закладу в загальній системі підготовки фахівців повітряно-космічної оборони стисло викладено в окремій главі військово-історичної праці колективу авторів Військової академії ППО імені Г.К. Жукова під керівництвом П.Ф. Тушева у 1998 році [1]. Узагальнений аналіз історії розвитку системи підготовки

військових фахівців у військовому інституті, її систематизація та дослідження в інтересах розв'язання проблем удосконалення сучасної системи підготовки військових фахівців для Збройних Сил України висвітлено в публікації 2009 року [3].

Завдання дослідження полягає в аналізі історичних передумов створення та початкового етапу діяльності Житомирського військового інституту в контексті спадкоємності (правонаступництва) науково-педагогічних шкіл та змісту підготовки військових фахівців ВТС. Результати дослідження доцільно використати в ході розробки військово-історичної праці "Історія Житомирського військового інституту".

Виклад основного матеріалу. Є навчальні заклади, яким доля надала можливість протягом усієї своєї історії бути провідними у своїй галузі, першими вирішувати питання кадрового забезпечення новітніх напрямів військової справи. Саме до них належить Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова.

Відповідно до змін систем озброєння та фаху (спеціальностей) підготовки офіцерів, у зв'язку з виникаючими завданнями кадрового забезпечення [3] визначені 3 основні періоди розвитку військового інституту:

1914 – 1957 рр. – період підготовки фахівців зенітно-артилерійських систем та систем розвідки, зв'язку та управління для протиповітряної оборони;

1957 – 1968 рр. – період підготовки фахівців зенітно-ракетних систем;

1968 – по цей час – період підготовки фахівців складних інформаційних систем (ракетно-космічної оборони (попередження про ракетний напад, протиракетної оборони, протикосмічної оборони, контролю космічного простору), технічних видів розвідки (космічної розвідки тощо), комплексної протидії технічним розвідкам).

Розглянемо більш детально історичні передумови саме першого періоду.

Стрімкий розвиток авіаційних систем озброєння під час Першої світової війни визначив необхідність створення комплексних систем протиповітряної оборони (ППО). Погляди на особливі умови використання польової артилерії в російській армії для потреб ППО напередодні війни змінились розумінням необхідності створення спеціальних зенітно-артилерійських систем і, відповідно, системи підготовки відповідних кваліфікованих фахівців.

З початком Першої світової війни постали питання організації протиповітряної оборони військ, адміністративних центрів та транспортної інфраструктури, в першу чергу це стосувалось столиці Російської імперії – Петрограда. Для протиповітряної оборони в Петроградському військовому окрузі почали терміново формувати артилерійські батареї 3-дм польових та 75-мм морських гармат.

Наказом Головнокомандувача 6-ї армії генерала від артилерії К.П. Фандер-Фліта №90 від 17 (30) листопада 1914 року була затверджена "Інструкція по воздухоплаванию в районе 6-й армии", яка визначала створення системи захисту Петрограда від повітряного нападу. **Начальником повітряної оборони Петрограда був призначений**

начальник Офіцерської електротехнічної школи генерал-майор Г.В. Бурман [5]. "Инструкция по воздухоплаванию в районе 6-й армии", а також "Инструкция Начальнику воздушной обороны Петрограда" були введені з 25 листопада 1914 року (**8 грудня за новим стилем**). З їх уведенням була створена перша у світі система ППО Петрограда, до якої входили частини кріпосної артилерії, а також спеціально сформовані артилерійські підрозділи з гарматами, пристосованими для стрільби по повітряних цілях. Авіаційне прикриття здійснювалось підготовленими екіпажами Гатчинської авіашколи, а для виявлення повітряних цілей була розгорнута розгалужена мережа постів повітряного спостереження, виявлення і зв'язку (ПСВЗ). Центральний командний пункт повітряної оборони Петрограда генерал-майор Г. В. Бурман обладнав у будівлі Офіцерської електротехнічної школи, якою він продовжувати командувати протягом усієї війни. Фахівцями Школи у взаємодії з фахівцями ГАУ, командуванням 6-ї армії, промисловості була налагоджена взаємодія з розробки приладів управління протиповітряним вогнем, засобів зв'язку та оповіщення. **На базі Школи вперше у світовій практиці була розпочата підготовка фахівців для потреб повітряної оборони Петрограда.**

Протягом Першої світової війни об'єктова система ППО Петрограда під керівництвом генерал-майор Г. В. Бурмана постійно вдосконалювалась, були значно нарощені артилерійські, авіаційні, кулеметні підрозділи та піхотні підрозділи прикриття. Підрозділи ПСВЗ були об'єднані в батальйон ПСВЗ у складі 83 постів на відстані до 140 км від столиці. Для завчасного виявлення повітряних цілей за ініціативою Г. В. Бурмана з початку 1917 року розгорталась система розвідки і пеленгації перемов противника у повітрі ("Радиотелеграфная оборона Петрограда": 4 радіогоніометричні станції у Выборгу, Нарві і на станції Сіверській (80 км на південь від Петрограда).

Після оголошення декрету Ради народних комісарів від 15.01.1918 р. "Про організацію Робітничо-Селянської Червоної Армії (РСЧА)" Г. В. Бурман добровільно вступає до РСЧА та стає помічником керівника Військової ради Петроградського району. У лютому 1918 року розпочались заходи щодо створення частин зенітної артилерії РСЧА. 01.03.1918 р. наказом Народного комісаріату по воєнних справах введено штат Воєнної електротехнічної школи. З 20 травня 1918 року Г. В. Бурман вступив в командування школою.

У Школі та запасному батальйоні при ній проводилась кропітка робота з підготовки кадрів та виготовлення спеціального обладнання для військ (прожекторних станцій, електроприладів, радіотехнічного обладнання).

В червні 1918 року воєнна електротехнічна школа на чолі з Г.В. Бурманом у зв'язку з ускладненням обстановки на фронтах, переводиться до Москви (Сергіїв Посад). У липні 1918 року у складі РСЧА постановою Спеціальної комісії ГАУ в Петрограді було сформовано Управління завідувача з формування зенітних батарей (Упрзазенфор). **В листопаді 1918 року Упрзазенфор переводиться до міста Калуги [6], куди також переводяться ряд підрозділів Воєнної електротехнічної школи, які**

готували фахівців ППО та необхідне обладнання, де на їх базі утворюється навчально-інструкторська команда. Упрзазенфор прийняло на себе функції Школи стрільби по повітряному флоту та подальшою навчально-науковою роботою започаткувало створення мережі військових навчальних закладів (ВНЗ) з підготовки офіцерів-зенітників [7].

Георгій Володимирович Бурман після переформування Военної електротехнічної школи наказом Реввоенради Росії (по особовому складу) №14 від 12 березня 1919 року був призначений інспектором інженерних шкіл та курсів Головного військово-інженерного управління та надалі брав безпосередню участь у розвитку системи підготовки військових фахівців [11].

Офіційна радянська історія навчального закладу (історичний формуляр військового інституту) веде свій відлік з 8 грудня 1919 року, коли був затверджений штат Школи стрільби по повітряному флоту (м. Нижній Новгород), яка поклала початок Житомирському військовому інституту.

До складу Упрзазенфор із навчально-інструкторською командою сформованою на базі окремих підрозділів **Офіцерської електротехнічної школи (м. Санкт-Петербург)** увійшли також підрозділи та особовий склад **Курсів (офіцерської школи) стрільби по повітряному флоту (м. Двінськ), фахівці Офіцерської артилерійської школи (м. Санкт-Петербург).**

Теоретичний фундамент та розвиток систем озброєння для забезпечення боротьби з повітряними цілями почали формуватися ще наприкінці XIX століття у зв'язку з використанням повітроплавних засобів для розвідки та корегування артилерійського вогню. Для боротьби з ними на той час вважалось достатнім використання польової артилерії. Такої позиції дотримувались і у Головному артилерійському управлінні (ГАУ) в Росії. Ідеї одного з фахівців ГАУ генерал-майора Є.К. Смысловського (1911) про те, що "вражеские аэропланы никогда не осмелятся летать над позициями наших войск, т.к. огня русской трехдюймовки (3-дм артиллерийское орудие обр. 1902 года) вполне достаточно, чтобы сбить любого воздушного врага..." [4], виходили з обмежених можливостей засобів повітроплавання того часу. В той же час у Франції, незважаючи на наявність 75-мм польової гармати (1897), розпочалися роботи зі створення спеціальної автомобільної гармати для стрільби по повітряних цілях. Аналогічна робота у Германії дозволила на початок Першої світової війни створити зенітну гармату на автомобільному шасі (K. Flak).

В цілому, інтерес до цієї проблеми проявляли практично всі провідні країни Західної Європи та Америки, розмістивши на заводах Ерхардта, Круппа, Шнейдера, Шкода і Віккерса відповідні замовлення.

В Росії дослідження зі створення зенітної артилерії розпочались ще з 1891 року. У 1900 році в "Артиллерийском журнале" публікуються Правила стрільби артилерії, в яких вперше введено розділ стрільби по рухомих повітряних цілях [4]. Провідну роль у цьому відіграла **Офіцерська артилерійська школа (м. Санкт-Петербург)**, яка ще у 1908 році розробила тактико-технічні вимоги до спеціалізованої зенітної гармати. У 1909 році фахівці Школи разом з фахівцями Михайлівської артилерійської академії та

"Общества Путиловских заводов" провели обговорення, результатом якого став початок розробки дослідного зразка зенітної гармати під керівництвом конструктора Путилівського заводу **Ф.Ф. Лендера**. У 1912 році **штабс-капітан В.В. Тарновський** з Офіцерської артилерійської школи розробив власний проект автомобільної зенітної гармати, який був переданий конструктору Ф.Ф. Лендеру. Поєднання ідей цих двох винахідників призвели до успіху – створення першої зенітної гармати Тарновського-Лендера, яка довела найбільшу ефективність серед аналогічного озброєння під час Першої світової війни. В червні 1914 року ГАУ зробило замовлення Путилівському заводу на першу партію гармат Лендера (12 шт.).

5 жовтня 1914 року було затверджено штат першої окремої автомобільної батареї для стрільби по повітряному флоту, яка була сформована у м. Царське Село при Офіцерській артилерійській школі. Командиром батареї був призначений штабс-капітан В. В. Тарновський. Під час формування батареї, з використанням досвіду фахівців Школи, штабс-капітаном В. В. Тарновським були розроблені "Устав батарейного учения", "Правила стрельбы автомобильной батареи по воздушному флоту", "Полевые таблицы стрельбы", "Правила стрельбы по воздушным целям (для батарей скорострельных пушек)".

12 березня 1915 року перша окрема автомобільна батарея відбула на фронт [8]. Бойові дії батареї Тарновського у складі Північно-Західного фронту в районі Варшави, Ломжі, Пултуска, Мінська з прикриття важливих адміністративних районів, комунікацій, аеродромів (м. Стара Яблонна, аеродром першого у світі з'єднання важких повітряних кораблів "Ілля Муромець") довели високу ефективність підрозділу. Так, прикриваючи мости в районі Варшави, 17 червня 1915 року своїм вогнем батарея збила два літаки із дев'яти, що брали участь в нальоті, 23 липня збила літак шостим пострілом; 6 жовтня відбила наліт 9 літаків на Мінськ.

3 жовтня 1915 року розпочинається формування наступних автомобільних батарей для стрільби по повітряному флоту. З лютого 1916 року батарея Тарновського у складі 5-ї армії забезпечує прикриття Двінська (14 червня 1916 року під час нальоту 17 німецьких літаків на Двінськ вогнем батареї були збиті два літаки) й одночасно виконує функції навчального підрозділу (позаштатних курсів) з підготовки нових зенітних батарей, у тому числі для направлення їх у розпорядження начальника оборони від повітряного нападу м. Санкт-Петербурга генерал-майора Г. В. Бурмана. Бойова та навчально-методична діяльність В. В. Тарновського була відмічена на самому вищому рівні. 10 вересня 1916 року він був прийнятий російським імператором та генерал-інспектором артилерії з питань підготовки нових зенітних формувань.

Наказом Верховного Головнокомандуючого №236 1917 року, у зв'язку зі значним нарощенням кількості зенітних формувань та з метою якісної підготовки особового складу зенітних батарей, на Північному та Південно-Західному фронтах були створені штатні **Курси стрільби по повітряному флоту** з терміном навчання офіцерів та інструкторів з числа нижніх чинів 2

місяці [9]. Начальником курсів Північного фронту був призначений підполковник В.В. Тарновський. Досвід роботи курсів дозволив приступити до створення спеціалізованого військового навчального закладу – Офіцерської школи. Наказом начальника Штабу Верховного Головнокомандувача (НШ ВГК) №788 від 23 жовтня 1917 року Курси стрільби по повітряному флоту Північного фронту переформувались в **Офіцерську школу стрільби по повітряному флоту (м. Євпаторія)**. Керівником офіцерської школи з правами начальника дивізії призначався підполковник В.В. Тарновський при штатній категорії за військовим званням "генерал-майор" [10].

На той час В.В. Тарновський розробив та затвердив у НШ ВГК Положення про Офіцерську школу стрільби по повітряному флоту як навчально-науковий заклад з підготовки і перепідготовки військових фахівців, випробування зенітного озброєння, а також навчальні плани та програми, якими передбачалось вивчення теоретичних основ протиповітряної боротьби, матеріальної частини зенітної артилерії і кулеметів, теорії стрільби, організації спостереження і зв'язку, автомобільної підготовки тощо [9].

Таким чином, розроблені та затверджені документи по Офіцерській школі, практична діяльність та досвід науково-педагогічної школи під керівництвом В.В. Тарновського забезпечували організацію підготовки військових фахівців даної галузі військової справи. В листопаді 1917 року В.В. Тарновський на чолі організаційного ядра прибув до Євпаторії, але подальші заходи за об'єктивних умов реалізовані не були (*під час подій громадянської війни група Тарновського була відрізана від основних підрозділів та особового складу Школи, які залишились у Двінську*). Незважаючи на ці обставини та подальшу еміграцію, В.В. Тарновський залишив в Радянській Росії талановитих учнів, які здійснили його задуми в нових геополітичних умовах. Значна їх частина зі складу Курсів у Двінську увійшла в липні 1918 року до складу Упрзазенфор.

Спадкоємність навчальної діяльності Упрзазенфор від навчально-наукових шкіл Офіцерської електротехнічної школи, Офіцерської артилерійської школи та Курсів Північного фронту підтверджується його кадровим забезпеченням:

участь у формуванні Упрзазенфор на базі підрозділів воєнної електротехнічної школи та Курсів у Двінську брав Г.В. Бурман;

загальне керівництво Упрзазенфор було покладене на Б.П. Ненашева, колинього командира 7-ї автомобільної батареї зі складу повітряної оборони Петрограда;

завідувачем відділу формування Упрзазенфор було призначено Свіяженінова Олексія Григоровича (керівника Курсів у Двінську);

інструктором з артилерії Упрзазенфор – Сурменєва Миколу Сергійовича (ад'ютант Курсів у Двінську);

помічником інструктора з артилерії Упрзазенфор – Кузнецова Петра Олексійовича (офіцер Курсів у Двінську);

інструктором з автомобільно-технічної частини Упрзазенфор – Іващенко Віктора Олексійовича (офіцер Курсів у Двінську);

інструктором служби зв'язку Упрзазенфор – Листовського Бориса Петровича (випускник Курсів у Двінську, офіцер Офіцерської електротехнічної школи Г. В. Бурмана) та ін. Відповідно в навчальному процесі використовувались навчальні програми, навчально-методичне забезпечення, озброєння та обладнання зазначених ВНЗ (зенітна гармата Лендера та прилади для стрільби прослужили у Школі до початку 30-х років).

У травні 1919 року Упрзазенфор переводиться до Нижнього Новгорода, де його **навчально-інструкторська команда перетворюється у Школу (Курси) стрільби по повітряному флоту у складі двох навчальних груп**, перший випуск яких проведено у жовтні 1919 року. Одним з випускників курсів був Б.О. Коломенський. 8 грудня 1919 року у Нижньому Новгороді на базі Упрзазенфор було завершено формування Школи стрільби по повітряному флоту та затверджено її штат [7]. Начальником Школи був призначений її випускник комбриг Б.О. Коломенський. З цієї дати ведеться історичний формуляр Житомирського військового інституту. **Символічно, що дата створення навчального закладу у радянський період історії збіглася з 5-ю річницею створення ПШО Петрограда та початком підготовки фахівців для неї в Офіцерській електротехнічній школі.** Це не було випадковим збігом, а закладалося керівництвом Упрзазенфор, воєнними спеціалістами для збереження та підкреслення історичного факту початку підготовки фахівців протиповітряної оборони з 8 грудня 1914 року в навчальному закладі, з підрозділів якого починається історія Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова.

Надалі, з 1919 по 1934 рік – це провідний, єдиний в СРСР навчальний заклад з підготовки фахівців зенітної артилерії. Основні віхи його розвитку та місця дислокації в радянський період історії такі:

Школа стрільби по повітряному флоту (ШСПФ) (м. Нижній Новгород) – 8 грудня 1919 р.;

зенітне відділення Повторної школи командного складу артилерії особливого призначення (м. Москва, Одинцово) – 1 жовтня 1921 р. (Упрзазенфор переформовано в Управління помічника начальника артилерії особливого призначення по зенітній артилерії, а згодом в Управління начальника зенітної артилерії РСЧА);

Повторна школа середнього і старшого командного складу зенітної артилерії (ЗА) (м. Петроград) – 1 жовтня 1923 р.;

спеціальна школа командного складу ЗА (м. Севастополь) – 1 жовтня 1924 р.;

курси вдосконалення командного складу ЗА Робітниче-Селянської Червоної Армії (КУКС ЗА РСЧА, м. Севастополь) – 1 листопада 1924 р.;

школа ЗА РСЧА (м. Севастополь) – 16 серпня 1927 р. (КУКС ЗА для підготовки фахівців оперативного-тактичного рівня залишено структурним

підрозділом школи, з 1931 року – КУКС ППО, з травня 1934 року як окремі КУКС ППО переведено до Ленінграда);

Севастопольське училище зенітної артилерії (СУЗА, м. Севастополь) – 16 березня 1937 р.

Створення ШСПФ шляхом інтеграції наукових шкіл ВНЗ – попередників із самого початку діяльності визначило унікальні властивості її комплексної системи підготовки кадрів. До 1934 року у Школі та її структурних підрозділах готували більшість офіцерів тактичного та оперативно-тактичного рівнів і сержантського складу ЗА РСЧА. З осені 1938 року у складі СУЗА: 4 навчальні дивізіони загальною чисельністю 1200 курсантів, 4 батареї бойового забезпечення, окремий авіаційний загін, прожекторна рота, підрозділи ПСВЗ та зв'язку.

Фактично протягом майже 20 років один ВНЗ забезпечував функції цілісної системи (мережі ВНЗ) підготовки фахівців ППО. Окремі структурні підрозділи училища, його висококваліфіковані кадри, досвід підготовки фахівців та навчально-методичне забезпечення навчального процесу стали основою для формування інших навчальних закладів ППО. Так, переведені до Ленінграда КУКС ППО, змінюючи назви та місця дислокації (Москва, Євпаторія), з 1943 року реорганізовані у Вищу офіцерську школу ППО (з 1954 року – у Центральні офіцерські курси Військ ППО (ЦОК ВППО), з 1964 року – 4-й ЦОК ЗРВ). З використанням фахівців СУЗА у 1937 році було створено Горьківське училище ЗА, начальником якого був призначений командир дивізіону курсантів СУЗА майор Глебов А. І. На базі переведеного зі складу СУЗА навчального дивізіону ППО у 1940 році формується Бакинське УЗА. Через Вищу офіцерську школу ППО, випускників СУЗА та науково-методичні засади підготовки фахівців ППО генеалогія СУЗА надалі поширюється й на інші ВВНЗ ППО, серед яких і славнозвісні академії ППО: Військова інженерна радіотехнічна академія ППО імені Л.А. Говорова та Військова командна академія ППО імені Г.К. Жукова.

Використання досвіду науково-педагогічних шкіл ВНЗ періоду Першої світової війни, зосередження на першому етапі розвитку в єдиному навчальному закладі ППО провідних фахівців зенітної справи того часу: О.М. Вукотич, Н.А. Бородачов, А.В. Заремба, К.В. Леонов, М.А. Рерле, Г.О. Засс, В.Т. Постригайло та ін. – дозволило перетворити його на центр науково-дослідної роботи. У 1928 році вийшли праці О.М. Вукотича "Сведения по стрельбе зенитной артиллерии", "Основы организации и боевого применения зенитной артиллерии при обороне войск и тыла", "Учебник зенитной артиллерии". Фахівці школи взяли безпосередню участь у розробці основних нормативних документів з бойового застосування ЗА: "Боевое применение артиллерии", "Таблицы стрельбы", "Боевой устав зенитной артиллерии". У 1929 році при школі була створена науково-дослідницька частина, надалі артилерійсько-стрілецький комітет зенітної артилерії (АСК ЗА) у складі 16 офіцерів СУЗА.

У серпні 1941 року Севастопольське училище зенітної артилерії було евакуйоване до Уфи. Свою післявоєнну історію училище продовжує у місті

Житомир, після переведення СУЗА директивою Генерального штабу від 6 травня 1946 року до військового містечка Богунія.

На цей час основним призначенням інституту є підготовка офіцерів управління тактичного рівня за високотехнологічними спеціальностями та спеціалізаціями розвідки, управління та технологій, яка базується на багаторічному досвіді в цих сферах (з 1968 року) та враховує сучасні потреби ЗС України в таких фахівцях: технічних видів моніторингу, радіоелектронної боротьби та технічного захисту інформації, автоматизованого управління силами та засобами, кібернетичної безпеки, роботизованих і телекомунікаційних систем, безпеки і захисту інформації та сил спеціальних операцій.

Створена у ЖВІ система підготовки фахівців, існуючі й перспективні спеціальності та спеціалізації дозволяють йому бути базовим ВВНЗ за зазначеними пріоритетними для забезпечення обороноздатності держави в сучасних умовах та на перспективу.

Висновки.

1. Проведений аналіз історичних передумов створення та початкового етапу діяльності Житомирського військового інституту в контексті спадкоємності (правонаступництва) науково-педагогічних шкіл та змісту підготовки військових фахівців ВТС переконливо свідчить про те, що фактично підготовка військових фахівців ППО була розпочата з 8 грудня 1914 року в Офіцерській електротехнічній школі (м. Санкт-Петербург) та з лютого 1916 року на Курсах (офіцерській школі) стрільби по повітряному флоту (м. Двінськ), надалі з 1918 року була інтегрована в Упрзазенфор РСЧА (м. Калуга), в якому, після переведення з травня 1919 року до Нижнього Новгорода, була створена Школа стрільби по повітряному флоту з введенням штату 8 грудня 1919 року. Весь цей час процес підготовки військових фахівців був неперервним з постійним нарощенням його кадрового, науково-методичного та навчально-матеріального забезпечення. Таким чином, є підстави стверджувати про доведену спадкоємність та правонаступництво Житомирського військового інституту від зазначених ВНЗ, в першу чергу на основі кадрового, науково-методичного та навчально-матеріального забезпечення навчального процесу, та визнання дати утворення Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова Державного університету телекомунікацій з 8 грудня 1914 року.

2. Результати дослідження доцільно використати в ході розробки військово-історичної праці "Історія Житомирського військового інституту".

ЛІТЕРАТУРА

1. Противовоздушная оборона страны (1914 – 1995 гг.). Военно-исторический труд. – М.: ВА ПВО, 1998. – 551 с.

2. Голованов Н.Я. Житомирское Краснознаменное имени Ленинского комсомола. История Житомирского высшего командного Краснознаменного училища радиоэлектроники ПВО имени Ленинского комсомола / Н.Я. Голованов. – М.: Воениздат, 1977. – 232 с.

3. Супрунов Ю.М. 90 років підготовки фахівців високотехнологічних систем / Ю.М. Супрунов, М.Ф. Пічугін // Збірник наукових праць ЖВІ НАУ. Випуск 2. – 2009. – С. 5–25.

4. *Голотюк В.* Новатор русской зенитной артиллерии / В. Голотюк, А. Лашков.. Часть I. Техника и вооружение, Выпуск 12. – 2003. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec/b/371222/read>.

5. Российский государственный военно-исторический архив (РГВИА), ф. 2126, оп. 2, д.1, л. 92, 92 об.

6. Государственный архив Калужской области (ГКУ "ГАКО"), Ф.Р-85 (Калужский губернский комиссариат по военным делам), оп. 1, д. 154, л. 62–62об.

7. Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации (ЦАМО РФ), ф. 83, оп. 1, д. 1, л.10; д. 4, л. 32–36, 157.

8. РГВИА, ф. Н.М. оп. 1, д.128, л. 102–105.

9. РГВИА. ф. 2011. оп. 1. д. 27.

10. РГВИА. ф. 2128. оп. 1. д.18. л. 37.

11. *Голотюк В., Ужанов А.* Организатор воздушной обороны Петрограда.

Ю.Г. Даник, заслуженный деятель науки и техники Украины, доктор технических наук, профессор, генерал-майор,

Ю.М. Супрунов, заслуженный работник образования Украины, полковник в отставке Житомирский военный институт имени С.П. Королева Государственного университета телекоммуникаций

ИСТОРИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ СОЗДАНИЯ ЖИТОМИРСКОГО ВОЕННОГО ИНСТИТУТА ИМЕНИ С. П. КОРОЛЕВА

В статье исследованы исторические предпосылки создания и начальный этап деятельности Житомирского военного института имени С. П. Королева Государственного университета телекоммуникаций в контексте преемственности (правопреемственности) научно-педагогических школ и содержания подготовки военных специалистов высокотехнологических систем (ВТС). Материалы статьи являются результатом продолжения исследований, которые проводились по плану научно-исследовательской работы "История военного образования в Украине (1991 – 2012 гг.)" (НИР "ИСТОРИЯ").

Ключевые слова: преемственность, научно-педагогическая школа, зенитная артиллерия, противовоздушная оборона (ПВО).

Yu. Danyk, Doctor of Technical Sciences, Professor,

Yu. Suprunov

Zhytomyr Military Institute after S.P. Korolyov
State University of Telecommunications

HISTORICAL BACKGROUND OF CREATION OF ZHYTOMYR MILITARY INSTITUTE NAMED AFTER S.P. KOROLEV

The historical background of creation and the initial period of Zhytomyr Military Institute named after S.P. Korolev of State University of Telecommunications in the context of succession (legal succession) of scientific and pedagogical schools and content of military specialists training at high-technology systems are studied in the article. This article is the result of continuation of study conducted by the plan of research work "The History of Military Education in Ukraine (1991 - 2012)" (R & D "History").

Keywords: succession, scientific and pedagogical school, Anti-Aircraft Artillery, Antiaircraft Defense